

Основний вектор дій, пов'язаних з підтриманням економічного зростання, – подолання структурних дисбалансів за рахунок підвищення конкурентоспроможності внутрішньо-орієнтованого сектору, модернізації інфраструктурного та соціального секторів. Для подолання зазначених негативних тенденцій потрібне різке нарощування інвестиційної та інноваційної активності як в короткостроковій, так і середньостроковій перспективі [1].

З інвестиційними обмеженнями нерозривно пов'язана і демографічна перешкода подальшого економічного зростання в Україні, що впливає з нинішньої тенденції скорочення чисельності її населення (в тому числі працездатного). Демографічна криза в Україні має два виміри. З одного боку, скорочення всього населення, з іншого – досить швидкий відтік людей з найважливіших економічних регіонів і брак кваліфікованих робітничих кадрів. Фактори, що стримують економічне зростання України, можна класифікувати за часом прояву їх негативних наслідків для національної економіки (табл. 3).

Висновок. В рамках сформованого типу соціально-економічного устрою української економіки, чітко орієнтованої на експорт палива і сировини,

принципово неможливо домогтися стійкого економічного зростання. Наявність в Україні багатих природних ресурсів і сприятлива зовнішньоекономічна кон'юнктура прирікають національну економіку на «ресурсне прокляття», яке виражається в існуванні у держави можливості отримання «легких грошей» за допомогою сировинного експорту, що загострює симптоми розвитку «голландської хвороби».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Федулова Л. Оцінка рівня інноваційно-технологічного розвитку регіонів. – [Електронний ресурс] / Л. Федулова – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/monitor/oktober08/18.htm>.
2. Хоружий С.С. О старом и новом / С.С. Хоружий. – СПб.: Алетейя, 2000. – 477 с.
3. Чакусели В.О. Планетарная программа развития ноосферных процессов как основа цивилизационной безопасности / В.О. Чакусели // «Дельфис. Ежегодник»: Материалы II Всероссийской междунар. конф. «Этика и наука будущего. На пути к духовно-экологической цивилизации». – М., 2002. – С. 121-126.
4. Criteria. What is an NGO? / Department of Public Information [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/dpi/ngosection/criteria.asp>.

УДК 339.972

Ключник А.В.

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри світового сільського господарства
і зовнішньоекономічної діяльності
Миколаївського національного аграрного університету*

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті охарактеризовано державне та недержавне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Визначені основні суб'єкти недержавного регулювання зовнішньоекономічною діяльністю та їх функції. Визначені особливості організації регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області.

Ключові слова: регулювання, зовнішньоекономічна діяльність, державне регулювання зовнішньоекономічною діяльністю, недержавне регулювання зовнішньоекономічною діяльністю; аграрні підприємства.

Ключник А.В. ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье охарактеризовано государственное и негосударственное регулирование внешнеэкономической деятельности. Определены основные субъекты негосударственного регулирования внешнеэкономической деятельностью и их функции. Определены особенности организации регулирования внешнеэкономической деятельности аграрных предприятий Николаевской области.

Ключевые слова: регулирование, внешнеэкономическая деятельность, государственное регулирование внешнеэкономической деятельностью, негосударственное регулирование внешнеэкономической деятельностью; аграрные предприятия.

Klyuchnik A.V. PECULIARITIES OF REGULATION OF DEVELOPMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

The article describes the state and non-state regulation of foreign economic activity. Identifies the main subjects of non-state regulation of foreign economic activities and their functions. The features of the organization of regulation of foreign economic activity of agricultural enterprises of the Nikolaev area.

Keywords: regulation, foreign economic activity, state regulation of foreign economic activities of non-state regulation of foreign economic activities; agricultural enterprises.

Зовнішньоекономічна діяльність є одним із найважливіших чинників розвитку національного господарства всіх країн світу. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності є об'єктивною необхідністю, яка полягає в тому, що воно спрямоване на забезпечення захисту інтересів країни та її суб'єктів господарювання, на створення для них рівних можливос-

тей розвивати всі види підприємницької діяльності та напрями використання доходів і здійснення інвестицій, а також спрямоване на розвиток конкуренції та обмеження монополізму.

Дослідження проблеми регулювання зовнішньоекономічної діяльності та проблем розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрного сектору знахо-

дить своє відображення у багатьох наукових працях відомих вчених-економістів. Серед них: І.В. Багрова, О.П. Гребельник, О.І. Дегтярьова, М.І. Дідківський, А.Р. Дунська, Г.М. Дроздова, Е.А. Зінь, А.М. Кандиба, О.А. Кириченко, С.М. Кваша, В.П. Клочан, А.В. Ключник, В.О. Новак, В.Є. Новицький, А.П. Рум'янцев, Н.С. Рум'янцева, В.С. Сухарський, І.І. Червен, О.В. Шебаніна, О.В. Шкурупій, В.В. Юхименко, О.М. Яценко та інші науковці.

Недостатній рівень спрацьованості та суперечливості окремих наукових положень, а також відсутність досконалого механізму і інструментарію регулювання зовнішньоекономічної діяльності слід вважати основними причинами нестабільності вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на світовому ринку. Саме тому питання, щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності, його специфіка та роль в даній сфері є досить актуальним на сьогодні в розвитку аграрних підприємств.

Метою статті є обґрунтування теоретичних основ регулювання зовнішньоекономічної діяльності та виявлення особливостей організації регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області.

Важливою складовою зовнішньоекономічної діяльності є її регулювання. Воно здійснюється з метою забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку країни; стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, в тому числі зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки країни в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності поділяється на:

1) державне регулювання – це система заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, покликаних удосконалити зовнішньоекономічну діяльність в інтересах національної економіки;

2) недержавне регулювання – система заходів, яка має опосередкований вплив на розвиток ЗЕД здійснюваних недержавними органами на підставі її статутних документів.

Основні суб'єкти та інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності зосереджені на рис. 1 та 2 [1; 4].

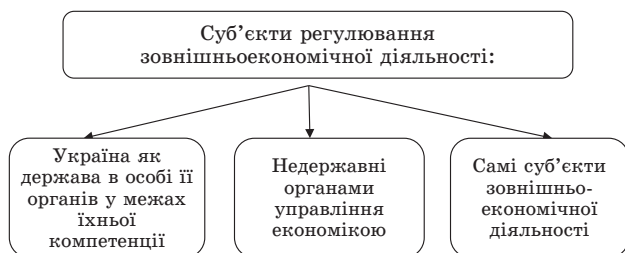

Рис. 1. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні

Відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності повинно забезпечувати захист економічних інтересів країни та суб'єктів ЗЕД, створення рівних можливостей для суб'єктів ЗЕД, заохочення конкуренції та ліквідацію монополізму в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання ЗЕД на національному

рівні виявляється через формування та здійснення зовнішньоекономічної політики [3].

Рис. 2. Інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності

До органів державного регулювання ЗЕД відносять законодавчі, виконавчі та судові органи, у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України Верховна Рада України; Президент та Президентська Адміністрація України; Кабінет Міністрів України; Національний Банк України; Міністерство економічного розвитку і торгівлі України; Державна фіскальна служба України; Антимонопольний комітет України; місцеві органи влади.

Невід'ємною частиною регулювання та розвитку ЗЕД є його принципи (рис. 3).

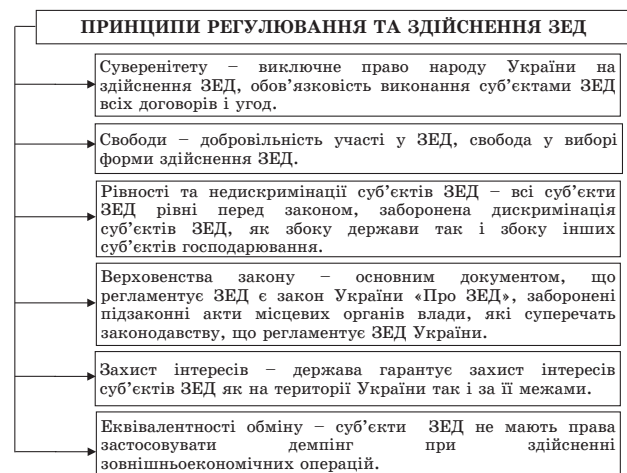

Рис. 3. Принципи регулювання ЗЕД [14]

Як уже зазначалося, що недержавне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України відрізняється від державного тим, що здійснює опосередкова-

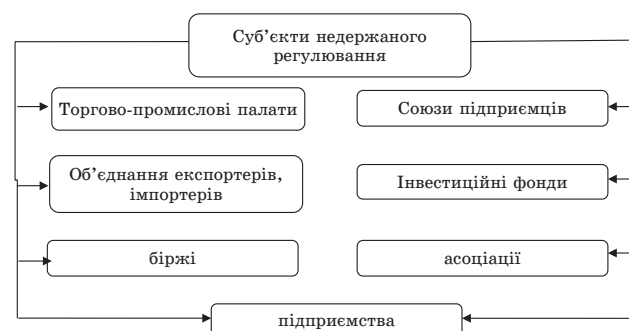

Рис. 4. Суб'єкти недержавного регулювання

ний вплив на регламентацію ЗЕД України. Суб'єкти недержавного регулювання ЗЕД та їх функції зосереджені на рис. 4 та у табл. 1 [6].

З недержавних організацій значний вплив на розвиток і здійснення ЗЕД мають торгово-промислові палати. Торгово-промислова палата є недержавною некомерційною громадською організацією, що поєднує підприємства й підприємців, вона є юридичною особою, та створюється з метою сприяння розвитку економіки країни, її інтегруванню у світову господарську систему, формуванню сучасно промислової й торговельної інфраструктури; всесвітньому розвитку всіх видів підприємництва, торговельних і науково-технічних зв'язків із закордонними країнами.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності Миколаївської області зосереджені на рис. 5 та 6.

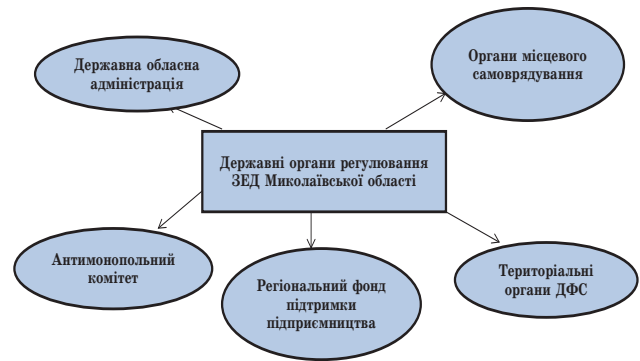

Рис. 5. Державні органи регулювання ЗЕД Миколаївської області

Таблиця 1

Функції суб'єктів недержавного регулювання

Суб'єкт	Функції
Об'єднання експортерів, імпортерів	сприяння оптимізації умов здійснення експортно-імпортних операцій, зокрема ліквідація колізій в законодавстві, спрощення процедур в сфері зовнішньої торгівлі,
	сприяння вступу України до Світової організації торгівлі.
	аналіз практики застосування законодавчих актів щодо імпорту та експорту товарів та послуг й ефективності їх дії в Україні;
Торгово-промислові палати	надання допомоги підприємцям і підприємствам;
	організація взаємодії між суб'єктами підприємницької діяльності і з державою;
	надання підприємцям, їх об'єднанням, спілкам, асоціаціям інформаційних послуг;
	сприяння розвитку експорту товарів і послуг, надання технічної допомоги суб'єктам підприємницької діяльності у проведенні операцій на зовнішньому ринку,
	сприяння регулюванню спорів, що виникають між підприємствами, підприємцями, надання послуг для здійснення комерційної діяльності іноземних фірм і організацій.
Інвестиційні фонди	диверсифікація інвестицій;
	управління портфелем інвестицій;
Союзи підприємців	сприяє максимум зусиль на підтримку процесів інтеграції України як країни з перехідною ринковою економікою до європейської спільноти.
Біржі	надають різноманітні посередницькі послуги щодо укладання торгових угод, організації і проведення оптової торгівлі;
	концентрація попиту і пропозиції в одному місці, шляхом залучення до біржових угод максимальної кількості учасників, що сприяє збалансованості біржових товарів, формує реальний інформаційний простір;
	формування ринкових цін на основі співвідношення попиту і пропозиції, умов поставки, сплату та інші складові, що формують ефективність біржової торгівлі;
	боротьба з монополізмом на товарному ринку виявляється через залучення до біржової торгівлі широкого кола продавців і покупців, що сприяє створенню умов для активізації різноманітних форм конкуренції;
	досягнення мінімізації комерційного і фінансового ризику, оскільки біржа через хеджування та опціони відпрацьовує свій власний механізм страхування цінового ризику;
Асоціації	виконання завдань, визначених договором, статутом, актом про створення об'єднання (промислова діяльність, будівництво, транспортна діяльність та ін.);
	вирішення спільних для групи підприємств питань, зокрема питань соціально-економічного розвитку;
	проведення спільної для галузі науково-технічної політики (поліпшення якості продукції, підвищення технічного рівня виробництва, ефективне використання потужностей, зовнішньоекономічна діяльність тощо);
	проведення спільної для галузі науково-технічної політики;
Підприємства	захист прав та інтересів підприємств об'єднання тощо.
	забезпечення процесу виробництва необхідними трудовими, матеріальними і фінансовими ресурсами, упровадження досягнень науково-технічного прогресу, удосконалення організації та управління виробництвом;
	дослідження ринку товарів і послуг з метою найбільш ефективної реалізації виготовленої продукції; здійсненні господарських відносин з іншими суб'єктами ринку на основі договорів (контрактів); найманні працівників і організації їхньої діяльності; розподілі та використанні прибутку; сплати податків; інвестуванні тощо;
	поліпшення умов праці, життя і здоров'я, гарантії обов'язкового медичного страхування всіх працівників підприємства та їх сімей; забезпечення підготовки кваліфікованих працівників; самостійне здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства відповідно до чинного законодавства. Ця функція визначається місцем і роллю даного підприємства у міжнародному поділі праці, зокрема, в таких формах його вияву, як предметній, подетальній та технологічній спеціалізації, науково-дослідному співробітництві.

Сформовано на основі [2; 5; 7; 8]

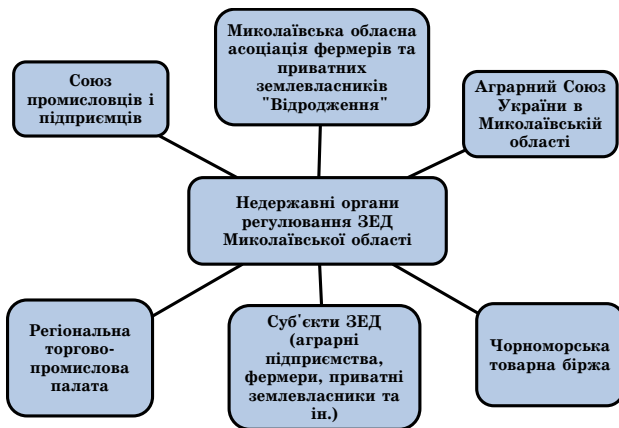

Рис. 6. Основні недержавні органи регулювання ЗЕД Миколаївської області

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств державними органами впливає на такі її напрями розвитку: 1) вдосконалення законодавства, щодо зовнішньоекономічної діяльності; 2) вдосконалення зовнішньоекономічної політики; 3) розробка різних програм виходу малих та середніх підприємств на зовнішні ринки; 4) покращення інвестиційного клімату в країні; 5) регулювання монополізації в даній сфері та ціноутворення; 6) застосування тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; 7) дотримання порядку і врахування всіх «правил гри» аграрними підприємствами при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств недержавними органами знаходить своє відображення в таких сферах: 1) вдосконалення експортно-імпорт-

ної та інвестиційної політики; 2) сприяння нарощуванню експорту сільськогосподарської продукції; 3) захист інтересів аграрних підприємств та фермерів; 4) покращення інвестиційного клімату в даній сфері; 5) пошук потенційних закордонних партнерів; 6) надання послуг аграрним підприємствам з оформленням продукції на експорт, та надання послуг з визначення якості продукції, що повинна відповідати міжнародним стандартам.

Таким чином можна стверджувати, що зовнішньоекономічна діяльність це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів, як на території країни так і за її межами. Розвитку зовнішньоекономічної діяльності сприяє створення ефективної системи регулювання. В сфері якого здійснюється державне та недержавне регулювання, через свої організації. На нашу думку основним суб'єктом недержавного регулювання та найбільший вплив на розвиток і здійснення ЗЕД чинять торгово-промислові палати.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Горін Н.В. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник / Н.В. Горін. – К. : Знання, 2008. – 330 с.
2. Євтушевський В.А. Основи корпоративного управління : навч. посіб. / В.А. Євтушевський. – К. : Знання-Прес, 2002. – 317 с.
3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» : від 16.04.1991 р. № 959-XII : зі змінами, внесеними Законом України № 1697-VII від 14.10.2014. – Київ, 2014. – 377 с.
4. Кандиба А.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / А.М. Кандиба. – К. : Аграрна наука, 2004. – 508 с.
5. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : навч. Посібник / О.А. Кириченко. – 3-тє вид. перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 382 с.
6. Румянцев А.П. Міжнародна економіка : практикум / А.П. Румянцев, Ю.О. Коваленко. – К. : ЦНП, 2007. – 296 с.
7. <http://www.ucci.org.ua/ua/about.shtml>.
8. http://nastart.com.ua/st10337/site_about_company.php.